

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ЯК ОСНОВА ВЗАЄМОДІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ З РОДИНОЮ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Тетяна Пончко

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету педагогіки і психології
(спеціальність 013 Початкова освіта),
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
E-mail: ponchkotetiana@gmail.com

Науковий керівник:

Сеньовська Н. Л.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Однією із важливих передумов успішної інклюзивної освіти в Україні є педагогіка партнерства. Саме вона покликана забезпечувати розвиток здібностей, талантів і можливостей кожної дитини на основі спільної взаємодії учителів, учнів та їхніх батьків. «В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними та зацікавленими однодумцями, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат» [6, с. 14]. Закон України «Про освіту» [3] забезпечив батькам та опікунам дитини широкі можливості впливу на її навчання. Зараз вони можуть брати активну участь у побудові й реалізації індивідуальної освітньої траєкторії своєї дитини, а також, за бажанням, долучатися до всіх процесів, що відбуваються в закладі освіти.

Проблему організації в умовах Нової української школи взаємодії на засадах партнерства між школою та сім'єю за останні роки висвітлювали Н. Баршовець, Т. Водолазька, Л. Заграйчук, К. Зелінська, Н. Іванець, Г. Стрільчик, Т. Яров та ін. Усі вони так чи інакше висловлювали думку, що для ефективної діяльності сучасного закладу загальної середньої освіти важливою є

«організація освітнього процесу на засадах партнерства між усіма його учасниками» [5, с. 118].

У цьому контексті педагогіка партнерства є незамінною, адже до її сфери належить система взаємодії всіх учасників освітнього процесу (учнів, батьків, учителів, громади). Це «напрямок педагогіки, що включає в себе систему методів і прийомів виховання і навчання на засадах гуманізму та творчого підходу до розвитку особистості [...] простір дитинства, який будується на засадах рівності, діалогу, співпраці» [2, с. 89]. Таким чином, сутність педагогіки партнерства полягає в демократичному та гуманному ставленні до здобувачів освіти, коли їм забезпечені право на вибір, на власну гідність та повагу. Діти можуть бути такими, якими вони є, а не такими, якими хочуть бачити їх дорослі.

На жаль, російсько-українська війна загострила й так складну суспільну ситуацію. Виникли нові проблеми у житті родин. Батьки та опікуни часто з різних причин самоусуваються від забезпечення умов для виховання й особистісного розвитку дітей. Існують також суперечності між вимогами школи та сім'ї. Однак (особливо якщо здобувач освіти має ООП), активне залучення близьких дитини до організації освітнього процесу не просто бажане, а необхідне: «Ряд науковців визначають, що важливою складовою освітнього процесу є налагодження ефективної комунікації між учителями, батьками та учнями» [5, с. 119]. Адже всебічний розвиток дітей з психофізичними порушеннями прямо залежить «від позитивного ставлення до них, їх розуміння і прийняття педагогами, батьками і здоровими дітьми» [5, с. 61].

Особливо значимою у цьому контексті є активна співпраця педагогів з батьками чи опікунами дитини з ООП. Адже люди з найближчого оточення здобувачів освіти «є привілейованими партнерами стосовно особливих освітніх потреб їхніх дітей, хоча і самі потребують різнобічної підтримки [...], пошуки відповідних способів забезпечення участі та співпраці батьків зі школою залишаються в школах потрібним та непростим завданням, яке набуває особливої ваги в школах інклюзивних» [4, с. 185].

Педагоги закладу освіти, маючи відповідну професійну та методичну підготовку, повинні наголошувати родинам дітей з ООП, що хоч «сім'я є основним середовищем формування людини, але вона не повинна бути єдиним агентом впливу, оскільки особлива дитина потребує спілкування з іншими членами суспільства і не повинна замикатися в домашньому оточенні» [5, с. 118]. Водночас, члени родини «мають визначальний вплив на дітей упродовж усього їхнього навчання» [5, с. 118]. Тому такою важливою є співпраця, котру координують закони педагогіки партнерства.

Основою такої співпраці, безумовно, є інформаційні заходи щодо підтримки родини (семінари, консультації, круглі столи, дискусії). Така робота може бути індивідуальною або груповою.

Ще одним важливим напрямком співпраці педагогічного колективу з родиною здобувача освіти з особливими освітніми потребами є формування різноманітних актуальних навичок і вмінь: підтримки дітей в освітньому процесі, вирішення різноманітних конфліктних ситуацій тощо (тренінг, педагогічний практикум, ділова гра).

Велике значення має постійна комунікація, що сприяє оперативному реагуванню сторін на будь-які зміни та проблеми (створення чатів чи груп у соціальних мережах та месенджерах, проведення відеобесід).

Дуже часто педагоги інтуїтивно розвивають неформальне спілкування (спільне святкування визначних подій та свят, допомога під час створення навчальних матеріалів та формування освітнього середовища). Така діяльність теж вельми продуктивна у контексті педагогіки партнерства, тому варто її планувати заздалегідь.

Отож, взаємодія педагогічного колективу з родиною здобувача освіти з особливими освітніми потребами, що визначається педагогікою партнерства, є основним елементом створення середовища, де діти відчуватимуть підтримку близьких, почуватимуться захищеними та зможуть розвивати свій потенціал.

Список використаних джерел

1. Буйняк М. Г. Особливості співпраці вчителя інклюзивного класу з сім'ями учнів. *Проблеми сучасної психології*. 2016. Вип. 34. С. 59–68.
2. Іванець Н. В. Педагогіка партнерства як засіб формування мультикультурної компетентності в учнів початкової школи. *Імідж сучасного педагога. Серія. Шкільна родина*. 2019. № 4 (187). С. 88–93.
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 19.05.2023).
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2009. 272 с.
5. Любчак Л. В., Демченко О. П., Комарівська Н. О. Партнерство учителя початкової школи з батьками в організації дистанційного навчання дітей з особливими освітніми потребами. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2022. Вип. 64. С. 117–126.
6. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / за заг. ред. М. Грищенка. 2016. 34 с. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 19.05.2023).